EBÛ MENSÛR EL-BAĞDÂDÎ (Abdülkâdir Bağdâdî)

Şafiî mezhebi fıkıh âlimlerinin büyüklerinden. İsmi, Abdülkâdir bin Tâhir bin Muhammed el-Bağdâdî et-Temimî olup, künyesi Ebû Mensûr'dur, Üstâd lakabı ile tanınır. Fıkıh ilminin usûl ve fürû kısımlarında çok derin âlim olan imamlardan biri idi. Ayrıca kelâm, ferâiz, edebiyat, nahiv, ilm-i hesâb ve diğer ilimlerde de söz sahibiydi. Onyedi ayrı ilimde talebelere ilim öğretirdi.

Bağdad'da doğup yetişti. Çocukluğunda babası ile beraber Horasan'a gidip, Nişâbûr âlimlerinden ilim ve hadîs-i şerîf öğrendi. Daha sonra İsferâin'e gidip, Ebû İshâk el-İsferâînî'nin derslerine devam etti. Onun vefâtı üzerine Mescid-i Ukayl'da talebelere ders okuttu. 420 (m. 1029) senesinde İsferâîn'de vefât edip, üstadı Ebû İshâk'ın yanına defnolundu.

Ebû Mensûr el-Bağdâdî (radıyallahü anh) vera' ve takvâ sahibi idi. Haram ve şüpheli şeylerden çok sakınır, dünyâya kıymet vermezdi. Önceleri çok zengin idi. Bütün malını, ilim tahsil etme ve ilim tahsil edenlere yardımcı olma yolunda sarfetti. İlim taliblerinden pekçoğu onun ilminden, derslerinden istifâde etmişlerdir. Bir taraftan talebelere ders okuturken, bir taraftan da, kendisinden sonra gelecek olanların istifâde etmeleri için kıymetli kitaplar yazdı. Bunlardan ba'zıları şunlardır: El-Fark beyn-el-firâk, Te'vîl-ü müteşâbih-il-ahbâr, Fedâyih-ül-mu'tezile, Fedâyih-ül-Kerrâmiyye, El-Kelâm fil-vaîd-il-fâhir fil evâili vel-evâhir, Mi'yârun-nazar, Tafdîl-ül-fakîr-is-sâbir alel-ganiyy-iş-şakîr, el-Milel ven-nihâl, Et-Tahsîl fî usûl-il-fıkh, Nefy-ül-halk-ıl-Kur'ân. Bunlardan başka kıymetli kitapları ve şiirleri çoktur.

Ebû Mensûr el-Bağdâdî hazretleri "El-Fark beyn-el-firâk" isimli eserinde buyuruyor ki:

"Ehl-i sünnet i'tikâdına göre: Allahü teâlâ, âhırette bütün insanları ve canlıları diriltecektir. Ehl-i sünnetin dışında bulunan ba'zı fırkalar, "Âhırette sâdece insanlar diriltilecektir. Cennet ve Cehennem yaratılmamıştır" diye inkâr ettiler.

Ehl-i sünnete göre, Cennet ni'metleri Cennettekilere, Cehennem azâbı da müşriklere ve münâfıklara devamlıdır. Cehmiyye fırkası ile Kaderiyye fırkasından Ebü'l-Huzeyl taraftarları buna inanmadılar. "Cennette ni'metler, Cehennemde azâblar bir müddet sonra son bulur" dediler.

Ehl-i sünnet i'tikâdına göre, Cehennemde kafirlerden başkası temelli kalmıyacaktır. Kaderiyye ve Havâric'in görüşlerine göre ise, Cehenneme giren herkes orada devamlı kalırlar.

Ehl-i sünnet i'tikâdında olanlar, kabirde sorgu ve suâlin var olduğuna inanırlar. Günah işliyenlere ve kabir azâbına inanmıyanlara, kabirde şiddetli azap yapılacağına inanırlar.

Havz, Sırat ve Mîzân'ın olduğuna, bunları inkâr edenlerin Kevser Havzından içemiyeceği ve sırattan geçerken ayaklarının kayıp Cehennem ateşine düşeceğine Ehl-i sünnet inanmıştır.

Peygamber efendimizin (aleyhisselâm) ve O'nun ümmetinden sâlih kimselerin, günahkâr olan mü'minlere ve kalbinde zerre miktarı îmânı olanlara şefaat edeceklerine Ehl-i sünnet inanmıştır. Ayrıca şefaati inkâr edenlerin, şefâattan mahrûm kalacaklarını da bildirmişlerdir."

> "Ehl-i sünnet i'tikâdında olanlar, Allahü teâlânın Habîbi ve sevgili Peygamberi (aleyhisselâm) ile beraber, Bedr gazâsına katılanların Cennetlik olduklarına inanırlar. Ayrıca, Uhud gazâsında, hurma bahçelerinin düşman işgaline mâruz kalmaması için çarpışan "Kuzman" ve Peygamber, efendimizin bildirdiği birkaç kimse dışında kalan Uhud'daki bütün Eshâb-ı Kirâmın Cennetlik olduğuna inanırlar. Hudeybiye'de "Bî'at-ı Rıdvân"a iştirâk eden Eshâb-ı Kirâmın (r.anhüm) Cennetlik olduğuna inanırlar. Peygamber efendimiz buyurdular ki; "Ümmetimden bir kısmını bana gösterdiler. Dağları, sahraları doldurmuşlardı. Böyle çok olduklarına şaştım ve sevindim. Sevindin mi dediler, evet dedim. Bunlardan ancak yetmiş bin adedi hesâbsız Cennete girer dediler. Bunlar hangileridir diye sordum. İşlerine sihr, büyü, dağlamak, fal karıştırmayıp, Allahü teâlâdan başkasına tevekkül ve i'timâd etmiyenlerdir, buyuruldu." Dinleyenler arasında Ukâşe (radıyallahü anh) ayağa kalkıp, "Yâ Resûlallah! Duâ buyur da, onlardan olayım" deyince, "Yâ

Rabbî! Bunu onlardan **eyle!"** buyurdu. Biri daha kalkıp, aynı duâyı isteyince, "Ukâşe senden çabuk davrandı" buyurdu. Aralarında, Hazreti Ukâşe'nin de bulunduğu yetmiş bin kişinin, sorgusuz sualsiz Cennete gireceği ve onların herbirinin yetmişbin kişiye şefaatçi olacaklarına, Ehl-i sünnet i'tikâdında olanlar inanırlar.

Ehl-i sünnet, Peygamber efendimizin (aleyhisselâm) Cennetle müjdelediği "Aşere-i mübeşşere"den birini tekfir eden (küfürle itham eden) herkesin, küfre girdiğini bildirdiler.

Ehl-i sünnet, sevgili Peygamberimizin (aleyhisselâm) zevce-i mutahharalarının (r.anhünne) hepsinin, mutlak îmân ile öldüklerine inanırlar. Bunlardan biri veya birkaçını tekfir edenin (küfürle itham edenin) küfre girdiğini bildirdiler.

Ehl-i sünnet, Peygamber efendimizin torunları olan oniki İmâm "Hazreti Ali bin Ebî Tâlib, Hazreti Hasen, Hazreti Hüseyn, Zeynel'âbidîn, Muhammed Bâkır, Ca'fer-i Sâdık, Mûsâ Kâzım, Ali Rızâ, Muhammed Cevâd Takî, Ali Nakî, Hasen Askerî Zekî ve Muhammed Mehdî (r.aleyhim) ve diğer meşhûr torunlarına (seyyidler ve şerîfler) sevgi ve hürmet göstermişler, onların îmân ile vefât ettiklerini bildirmişlerdir."

Ehl-i sünnet âlimleri, Eshâb-ı Kirâm efendilerimizin ve Tabiînin ileri gelenlerinin son nefeste imân ile vefât ettiklerini bildirdiler. Kur'ân-ı kerîmde bununla ilgili meâlen"Onlardan (Muhacirlerle Ensârdan) sonra gelenler şöyle derler: **"Ey** Rabbimiz! Bizi ve imân ile bizden evvel geçmiş olan kardeşlerimizi bağışla: imân etmiş olanlar için kalblerimizde bir kin bırakma. Ey Rabbimiz! Muhakkak ki sen, Ra'ûf'sun (çok şefkatlisin) Rahîm'sin (çok merhametlisin)." (Haşr-10) buyurulmuştur.

"Ehl-i sünhet i'tikâdında olanlar, birbirlerini kâfir olmakla suçlamazlar. Aralarında uzaklaşma ve küfürle suçlamayı gerektirecek bir ayrılık yoktur; Onlarda birlik ve beraberlik vardır. Bunun için cenab-ı Hak onları korur. Ehl-i sünnet olanlar, inkâr ve tenakuza düşmezler, onlar hakkı ayakta tutan cemâattir. Bozuk fırkalardan herbiri, birbirlerini küfürle suçlamışlar, birbirlerinden uzaklaşmışlardır. Öyle ki, Kaderiyye, Hâricî ve Râfizî gibi bozuk fırkalardan yedi kişi bir yerde toplanmışlar, neticede birbirlerini küfürle suçlayarak ayrılmışlardır. Yahudi ve hıristiyanlar da aynı duruma düşmüşlerdir. Yahudi ve hıristiyanların birbirlerini kâfirlikle suçladıklarını, Kur'ân-ı kerîm haber veriyor. Âyet-i kerîmede meâlen: "Yahudiler: "Hıristiyanlar, din işinde birşey üzere değildirler" dediler. Hıristiyanlar da: "Yahudiler, din işinde güvenilir birşey üzere değildir" dediler…" (Bekâra-113). Kur'ân-ı kerîmde Nisa sûresi 82. âyetinde de meâlen: "Onlar, hala Kur'ân'ın Allah kelâmı olduğunu ve ma'nâsını düsünmiyecekler mi? Eğer o, Allahtan başkası tarafından, olsaydı, muhakkak ki içinde birbirini tutmıyan birçok söz ve ifadeler bulurlardı" buyuruldu.

Allahü teâlâ, Ehl-i sünnet fırkasını, ilk üç asrın âlimleri hakkında uygun olmayacak sözler söylemekten ve onlara dil uzatmaktan korumuştur. Bunlar; Muhacirler, Ensâr, Bedr, Uhud ve Bî'at-ı Rıdvan'da bulunan Eshâb-ı kirâmdır. Ayrıca Peygamber efendimizin (aleyhisselâm) Cennetle müjdelediği mübârek kimselerdir. Ehl-i sünnet fırkasında olanlar, Peygamberimizin ehl-i beytine ve torunlarına, Hulefâ-i Râşidîn'e şanlarına lâyık olmayan bir söz söylemekten şiddetle kaçınırlar. Onları canlarından çok severler. Allahü teâlânın, kendilerini herhangi bir leke ve bid'atlerden koruduğu Tâbiîni ve Tebe-i tabiîni de çok severler, hürmetle isimlerini yâd ederler.

İlim ve ma'rifette pek üstün olan, mü'minlerin, varlıklarıyla iftihar ettiği Ehl-i sünnet fırkasının kıymetli imamları ve kelâm âlimlerinden ba'zılarının isimlerini zikredelim:

Eshâb-ı Kirâmın (r.anhüm) ilk kelâm âlimi, Hazreti Ali bin Ebî Tâlib'dir. Sonra Hazreti Abdullah bin Ömer'dir. Tâbiînden de Ömer bin Abdülazîz'dir ki, Kaderiyye fırkasını red için yazdığı eseri meşhûrdur. Sonra Zeyd bin Ali Zeynelâbidîn gelir. Daha sonra Hasen-i Basrî, Şa'bi, Zührî'dir (r.aleyhim). Ca'fer bin Muhammed Sâdık hazretlerinin de Kaderîleri, Hâricileri ve Râfızîleri red eden kitabı vardır. Büyük İmâm Hanefî mezhebinin sahibi olan İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe'nin de "Kitâb-ül-Fıkh-ıl-ekber" isimli Kaderiyye fırkasını red eden eseri meşhûrdur. (Bu eser aynı zamanda, Ehl-i sünnet

i’tikâdını özet olarak anlatan bir eserdir.) İmâm-ı Şafiî (radıyallahü anh) ve onun talebesi Ebü’l-Abbâs bin sûreyc kelâm ilminde pek üstün idi.

Bozuk fırkalarla şiddetle mücâdele eden kelâm ilminin iki büyük İmâmı; Ebû Mensûr-i Mâtürîdî ve Ebü’l-Hasen-i Eş’ârî hazretleridir. Ebü’l-Hasen-i Bâhili, Ebû Abdullah bin Mücâhid ve bunların talebeleri olan Ebû Bekr Muhammed bin et-Tayyib el-Bâkıllânî, Ebû İshâk İbrâhim bin Muhammed el-İsferâînî, İbn-i Fûrek (r.aleyhim) zamanının İmâmları olmuşlardır. Yine Ebû Ali es-Sekafi ve Ebü’l-Abbâs el-Kalânisî Ehl-i sünneti pek güzel müdâfaa eden, bu mevzûda yüzlerce eser yazan âlimlerdendir.

Tabiîn, Tebe-i tabiîn ve daha sonra gelen fıkh âlimleri ki, âlemi ilimle doldurmuşlardır. Bu âlimlerin arasında, Ehl-i sünnet vel cemâat fırkasına yardımcı olmayanı, bid’at fırkalarının bozukluğunu anlatmıyanı yoktur. Onlar, yol göstermek için tepelerde yakılan ateşlerden daha göz kamaştırıcıdırlar. Bu mübârek zâtların isimlerini bildirmek uzun sürer.

Hadîs ve isnâd İmâmları ise, bu sağlam yolun en kıymetli bekçileridir. Onların hiçbirisi, en ufak bir bid’at lekesine bulaşmamışlardır. Onların yazdığı eserler, kıyâmete kadar ilim sahibi olanların elinde kalacaktır. Bu eserlerin isimlerini yazmak bile kitabımıza sığmaz. Bunun yanısıra irşâd ve tasavvuf İmâmları da, asırlar boyu i’tikâd bakımından bu sağlam yol üzere idiler diyen Ebû Mensûr Bağdadî, devamlı Ehl-i sünnetin bayraktarlığını yapmıştır.

İmâm Ebû Mensûr Abdülkâhir bin Tâhir et-Temîmî el-Bağdadî, “Kitâbu Usûl-id-dîn” isimli eserinde, 1. aslın 10. mes’elesinde, şer’î (dînî) ilimlerin kaynağı konusu, üzerinde dururken şöyle demektedir:

Şer’î hükümler, 4 (dört) asıl temel kaynaktan alınmıştır. Bunlar; Kitap, Sünnet, İcmâ’ ve Kıyâs’tır. Kitap, kendisine önünden ve arkasından bâtıl yaklaşamayan, içerisinde âmm (umûmî) ve hâss, (husûsi) hükümler, mücmel (kısa), müfesser, mutlak, mukayyed, emir, nehiy, haber, istihbar, nâsih, mensûh, sarih, kinâye gibi hükümler bulunan Kur’ân-ı kerîmdir. Yine onda hitabın delîli, mefhûmu vardır. Bu vecihlerin hepsi, kendi mertebelerine göre delîl olup, istidlal (delîl olma) bakımından ba’zısı, diğer ba’zısından daha açıktır...

Kendisinden şeriat (din) ahkâmı alınan Sünnet; Peygamberimizden (aleyhisselâm) nakledilen haberlerdir. Bunlar ya tevâtür yoluyla olur (ya’nî, yalan üzerine ittifâk etmeleri aklen caiz olmayan bir topluluğun kendisi gibi topluluğa, onların da kendileri gibi topluluklara nakletmeleri) ki bu, namaz rek’atlarının sayısı, namazın rükünleri vb. olup, zarurî ilmi gerektirir. Veya haber-i müstefid (tevâtür derecesine ulaşmıyan haber) olarak nakledilir. Bu da mükteseb ilim meydana getirir. Zekâtın nisâbları, haccın rükünleri gibi, yahut da haber-i âhâd olarak nakledilir. Râvilerin bu nevi rivâyetleri ilmi gerektirmese de, kendisiyle amel etmeyi gerektirir. Sünnetin delîllerinin vecihleri de, daha önce zikredilen Kur’ân-ı kerîmin delîllerinin vecihleri gibidir. Ya’nî onda da âmm, hâss, mücmel, müfesser, sarih, kinâye, nâsih, mensûh, hitabın delîli ve mefhûmu, emir, nehiy, haber vb. hükümler vardır.

Şer’i hüküm vermede mu’teber olan icmâ’a gelince: İcma; bu ümmetin, asırlarından herhangi bir asrın âlimlerinin şer’î bir hüküm üzerinde ittifâk etmelerine mahsûstur. Ümmet-i, Muhammed (aleyhisselâm) dalâlet üzerinde ittifâk etmez.

Şer’i mes’elelerdeki kıyâsa gelince: Bununla, hakkında nass (kitab ve sünnetten bir hüküm) ve icmâ’ bulunmayan şeyin hükmü bilinir. Bu kıyâsın da nevileri vardır...

Abdülkâdir el-Bağdâdî (radıyallahü anh) I. aslın II. mes’elesinde, ilim ve ameli gerektiren haberlerin şartlarını açıklarken şöyle demektedir:

Zarurî ilmi mûcib (gerekli kılan) tevâtürün şartlarından biri, o rivâyetin her asırdaki râvîlerinin yalan üzerinde ittifâk etmelerinin muhal (imkânsız) olmasıdır. Eğer bir haberin, bir asırdaki râvîlerinin yalan üzerinde ittifâkları caiz olursa, bu haber, zarurî ilmi gerektirmez. Bundan dolayı, yahudilerin ve hıristiyanların Îsâ’nın (aleyhisselâm) öldürüldüğü ve asıldığına dâir iddiaları ve mecûsîlerin, Zerdüşt’ten haber verdikleri şeyler ilmi mûcib değildir, ya’nî bu iddiâlarından kesin ilim meydana gelmez...

Yine 1. aslın 12. mes’elesinde, şöyle demektedir:

Âlimlerimiz demişlerdir ki, “Akıllar, âlemim hadîs (sonradan yaratılma) olduğuna, yaratıcısının birliğine, kadîm (ezelî) olduğuna, sıfatlarının da ezelî olduğuna, kullarına resûller göndermesinin ve dilediğini teklif etmesinin caiz olduğuna

delâlet eder. Bunda hadîs olması sahih olan herşeyin, hudûsunun (sonradan olmasının) ve müstehîl (imkânsız) olan herşeyin de imkânsızlığının cevazının sahih olduğuna delîl vardır. Fiillerin kullar üzerine farz ve yasak kılınması, ancak din vasıtasiyle bilinir...”

Abdülkâhir el-Bağdâdî hazretleri, peygamberleri bilme konusuna tahsis ettiği 7. aslı, 15 mes’eleye ayırmıştır. Burada nübüvvetin ve risâletin ma’nâsı, teklîfin ve resûller gönderilmesinin cevazı, resûlün risâletiyle resûl olduğunu bilmesi, nebi ve resûllerin sayısı, resûllerin birincisi (ilki) ve sonuncusu, Hazreti Mûsâ’nın (aleyhisselâm) nübüvveti, Hazreti Îsâ’nın (aleyhisselâm) nübüvveti, Hazreti Muhammed’in (aleyhisselâm) nübüvveti ve O’nun hâtemürrusûl olması, resûlün husûsi bir kavme gönderilmesinin cevazı, resûllerden ba’zısının diğer ba’zısına üstünlüğü, Peygamberimizin diğer Peygamberlere üstünlüğü, Peygamberlerin meleklere üstünlüğü, Peygamberlerin velîlere üstünlüğü, Peygamberlerin günahlardan ma’sûm olması konuları üzerinde durmaktadır.

Ta’rîfler kısmında, Abdülkâhir el-Bağdâdî: Nebinin lügattaki ma’nâlarından biri, Allahü teâlâ indinde (katında) yüksek derecesi, mevkii bulunan kişi demektir. Resûl de, kendisine vahiy gelmesi devam eden zât demektir. Her resûl, nebidir, her nebi, Allahü teâlâdan kendisine vahiy gelen ve üzerine meleğin vahiy indirdiği kimsedir. Resûl ise, yeni bir şeriat getiren veya kendisinden önceki bir şerîatin ba’zı hükümlerini nesh eden (yürürlükten kaldıran) zâttır, cümlelerini kaydetmiş, üçüncü mes’ele bölümünde şunları söylemiştir: Resûlün, kendisini Allahü teâlânın resûl olarak gönderdiğini bileceği bir huccet ve burhana (delîle) ihtiyâcı vardır. Bunu birkaç şekilde bilmesi sahih olur Birisi, Allahü teâlânın kendisine vasıtasız olarak hitâb etmesi ve kalbinde, hitab edenin Rabbi olduğunu kendisine bildirecek zarurî bir ilim yaratmasıdır. Âdem’e (aleyhisselâm) rûh üfürdüğü zaman, hitâb etmesi ve Rabbini zarurî olarak kendisine bildirmesi gibi ki, onu yaratan ona hitâb edenin kendisi olduğunu cenâb-ı Hak bildirmiştir. Derhal ona, mükteseb (kesbî, sonradan kazanılan) olmaksızın zarûrî bir ilim olarak bütün isimleri öğretti. Diğer bir şekil, cenâb-ı Hakkın vasıtasız olarak ona hitâb etmesi ve o hâlde, hitâb edenin Allahü teâlâ olduğunu harikulade bir şekilde izhâr etmesidir Mûsâ’yı Fir’avn’e gönderdiği zaman, ona vasıtasız olarak hitâb etmiş ve kendisine bir takım mü’cizeler izhâr etmiştir. O bu mu’cizeler vâsıtasiyle, kendisine hitâb edenin Allahü teâlâ olduğunu anlamıştır. Dilindeki peltekliği gidermesi, elinde beyazlığın meydana gelmesi, asanın (bastonun) yılana çevrilmesi v.s. gibi.

Başka bir şekil: Allahın, resûle bir melek göndermesi ve onu risâletle emretmesi ve melek göndermesi sırasında, onun şeytan değil, melek olduğunu bildirecek bir mu’cize göstermesidir. Bir diğer sekil de şudur Allahü teâlâ bu yollardan biriyle, bir nebisine nübüvvetini bildirir, O da ümmetinden birine peygamberlik verildiğini tebliğ eder. O ikinci peygamber, peygamberliğin, kendisinden önce gönderilmiş olan diğer bir peygamber vâsıtasıyle öğrenmiş olur. Lût’un (aleyhisselâm) kavmine peygamber oluşunun, İbrâhim’in (a.s) lisâniyle bildirilmesi gibi, Havarilerin Îsâ (aleyhisselâm) ile olan kıssaları da böyledir. Bunlardan birincisi zarurî, ikincisi istidlalidir.

Abdülkâhir el-Bağdâdî 4. mes’elede Peygamberlerin sayısı üzerinde durmakta ve şöyle demektedir: “Müslüman tarihçiler, sahih haberlerde vârid olduğu gibi, Peygamberlerin sayısının 124.000 (yüzyirmidörtbin) olduğunda ittifâk etmişlerdir. Onların birincisi, babamız Adem’dir (aleyhisselâm); sonuncusu ise Peygamberimiz Muhammed’dir (aleyhisselâm). Bunlardan 313’ünün (üçyüzonüç) resûl olduğunda icmâ’ etmişlerdir. Bu sayı Tâlût ile beraber nehri geçenlerin, ondan su içmiyenlerin ve Câlût ile harpte sebat edenlerin sayısı kadardır. Yine, Bedr gününde Peygamberimizle (aleyhisselâm) beraber bulunan Eshâb-ı Bedr’in sayısı bu kadardır.

Müellif, bundan sonra ba’zı bozuk fırka ve din mensûplarının görüşlerine temas edip 313 resûlden Kur’ân-ı kerîm’de zikredilen 5’i (beşi) ülûl-azm Peygamberlerdendir. (Diğer birçok âlimler, ülû’l-azm Peygamberlerin sayısının altı (6) olduğunu bildirmektedirler). Bunlar, Nûh, İbrâhim, Mûsâ, Îsâ ve Muhammed aleyhimüsselâmdır. Resûllerden beşi Arabdandır. Bunlar da; Hûd, Sâlih, İsmâil, Şuayb ve Muhammed aleyhimüsselâmdır, demiştir.

5. mes’elede şunlar kaydedilmiştir Müslümanlar ve Ehl-i kitap, insanlardan gönderilen ilk resûlün Adem (aleyhisselâm) olduğunda ittifâk etmişlerdir. Son resûlün Muhammed (aleyhisselâm) olduğunda da müslümanların icmâ’ı vardır.

Ba’zı bozuk din mensûplarının bâtıl görüşleri de kaydedildikten sonra, müellif tarafından şöyle bir suâl ortaya

konmuştur Bir kimse: Muhammed (aleyhisselâm) son resûldür, Îsâ'nın (aleyhisselâm) nüzûlü hakkında ne diyorsunuz? derse, cevaben deriz ki: O, İslâm dînine yardım etmek üzere inecek, Deccâl'î ve Hınzîri öldürecek, şerâbları dökecek, Kur'ân'ın diriltilmesini emir buyurduğunu ihyâ edecek, öldürülmesini emir buyurduğunu da öldürecektir.

6. ve 7. mes'elelerde Mûsâ ve Îsâ'nın (aleyhimesselâm) Peygamberlikleri üzerinde durulduktan sonra, 8. mes'elede Peygamberimiz Hazreti Muhammed'in (aleyhisselâm) Peygamberliği hakkında şunlar kaydedilmiştir: Diğer Peygamberler hakkında olduğu gibi, bu husûsta da Berâhime ile aramızda ihtilâf vardır. Yahudilerle bu konuda olan ihtilâf, bunlarla Îsâ'nın (aleyhisselâm) peygamberliği hakkındaki ihtilâf gibidir. Hıristiyanlar da bu konuda muhalefet etmektedirler. O'nun Peygamberliğinin doğruluğuna delîl; harikulade mu'cizelerine dâir haberlerin tevâtür, etmesidir. Kur'ân-ı kerîm gibi bir mu'cize ki, Arablar onun bir benzerini getirmekten âciz kalmışlar ve O'nu yalanlama husûsunda hırs göstermelerine rağmen, O, Kur'ân ile onlara tehaddîde bulunmuş (meydan okumuş)tur. Ayın yarılması, mübârek elinde çakıl taşlarının tesbih etmesi, parmaklarının arasından su çıkması, az bir yemekle çok kimseyi doyurması, ağacın O'nun önüne gelmesi ve emriyle yerine geri dönmesi ve benzeri harikulade işlere dâir mu'cizeleri O'nun da'vâsının doğruluğuna delâlet eder...

> Peygamberimizin hâtem-ül-enbiyâ ver-rusûl (aleyhimüsselâm) olduğu izah edilen 9. mes'elede denilmektedir ki Peygamberimiz Muhammed'in (aleyhisselâm) Peygamberliğini ikrâr eden her kimse, O'nun nebilerin ve resûllerin sonuncusu olduğunu ikrâr eder (söyler, kabûl ve tasdik eder). Yine O'nun şeriatinin (getirdiği hükümlerin) ebediliğini ve neshe uğramasının imkânsız olduğunu ikrâr eder ve Îsâ'nın (aleyhisselâm) semâdan indiği zaman, İslâm şeriatine (dinine) yardım için geleceğini, Kur'ân'ın ihyâ ettiğini dirilteceğini, onun yok edilmesini emrettiğini öldüreceğini kabûl eder... "Benden sonra Peygamber gelmiyecektir" hadîsi mütevâtirdir. Kur'ân ve sünnetin huccetini (delîlini) reddeden dinden çıkar.

10. mes'elede, risâletin umûmî veya husûsi olması konusunda şunlar belirtilmektedir: Bize göre, Allahü teâlânın bir peygamberi, sâdece bir kavme göndermesi veya bir ümmete iki resûl göndermesi câizdir. Yine iki peygamberden birini bir kavme, diğerini başka bir kavme (topluma) göndermesi caizdir. Bunun gibi, bir kimseyi bütün insanlara peygamber yapması da caizdir, iki peygamberi bir ümmete peygamber olarak gönderdiği zaman, o iki resûlün şeriat ahkâmında ittifâk etmeleri vâcibtir. Cenâb-ı Hak, onları iki ayrı ümmete gönderdiği zaman, birinin helâl ve harama dâir şeriatinin, diğerinin şeriatinden farklı olması caizdir. Akılların mûcibâtı (gerektirdiği şeyler) ve delîllerinde ihtilâf etmeleri caiz görülmemiştir. Âdem (aleyhisselâm) kendisine yetişen bütün çocuklarına (ve torunlarına) peygamber olarak gönderilmişti. İdrîs (aleyhisselâm), asrında bulunan bütün insanlara peygamber idi. Bunun gibi Nûh (aleyhisselâm), asrındaki bütün insanlara ve tufandan sonraki insanlara, tâ kendinden sonraki peygamberin zamanına kadar peygamber idi. Halîl İbrâhim'in (aleyhisselâm) risâleti de kâffeye (herkese) şâmil idi. Bizim Peygamberimiz (aleyhisselâm) ise gerek asrındaki, gerek kıyâmete kadar gelecek olan cinnilere ve insanlara peygamberdir...

O, Arab ve aceme (Arap olmıyan bütün toplumlara) peygamber olarak gönderildiği gibi yahudilere ve hıristiyanlara da peygamber olarak gönderilmiştir.

11. mes'elede, Peygamberlerin birbirlerine üstünlükleri konusunda şunlar belirtilmektedir: Allahü teâlâ, resûllerden ba'zısının ba'zısına, derece bakımından efdal (daha üstün) olduğunu haber vermiştir. Onlardan, bütün insanlara risâleti şâmil olanlar vardır ki, sâdece husûsi bir ümmete peygamber gönderilenden daha üstündür. Onlardan, Allahü teâlânın vasıtasız olarak konuştukları vardır ki, vâsıta ile konuştuklarından daha üstündür. Yine onlardan ilk peygamber yaptığı, son peygamber kıldığı vardır. Bunlar, dünyâda nübüvvet mertebelerinde üstünlük bakımından farklı oldukları gibi, Cennetteki sevâb dereceleri bakımından da farklı olurlar...

> 12. mes'elede, Peygamberimizin diğer peygamberlere üstünlüğü husûsunda denilmektedir ki: İslâm fırkalarından ba'zıları, Peygamberimizin, İbrâhim, Nûh ve Âdem aleyhimüsselâmdan üstün olmadığını iddia edip,

gerekçe olarak da bunların, O'nun babaları olduklarını, oğulun babadan üstünlüğünün imkânsızlığını söyleyip, O'nun Mûsâ ve Îsâ'dan ve babası olmıyan her peygamberden üstün olduğunu belirtmişlerdir. Onların bu kıyasları, İdrîs ve İsmâil'den (aleyhimesselâm) de üstün olmamasını gerektirir. Çünkü onlar da O'nun babasıdır. Dırâriyye fırkası, peygamberlerin birbirlerinden üstün olmadıklarını iddia etmiştir. Peygamberlerin (aleyhisselâm) birbirlerinden üstün olduklarını söyliyen âlimler, "Ben Âdem evlâdının seyyidiyim, iftihara lüzüm yok. Âdem ve O'nun dışındakiler, benim sancağımın altında olacaklardır" hadîs-i şerîfini delîl olarak getirmişlerdir. Bu konuda yine "Mûsâ sağ olsaydı, ancak bana tâbi olurdu" hadîs-i şerîfini delîl getirmişlerdir. Demişlerdir ki; diğer peygamberlere verilen mu'cizelerin, o cinsten, daha büyüğü Peygamberimize (aleyhisselâm) verilmiştir. Süleymân'a (aleyhisselâm) rüzgâr musahhar kılınmışsa (O'nun emrine verilmişse), O'na da burak musahhar kılınmıştır ki, rüzgârdan daha üstündür. Mûsâ (aleyhisselâm) için taştan su çıkmışsa, bu, Peygamberimizin parmakları arasından, ordusunun abdest alması için su akmasından daha acâib şey değildir, Îsâ'nın (aleyhisselâm) su üzerinde yürümesi de, Peygamberimizin (aleyhisselâm) mi'râc esnasında havada yürümesinden daha enteresan değildir. Bir peygambere mahsûs olan bir mu'cizenin nevinden, ondan daha acîbi O'na verilmiştir. O'na ayın yarılması, şeytanların yıldızlarla taşlanması gibi semâvî mu'cizeler de verilmiş; şeriati, kitabından istinbât olunmuştur. O'nun bütün mu'cizelerini saymak, müstakil bir kitap yazmayı gerektirir. Bu zikrettiklerimiz, üstünlüğüne dâir belirtmek istediklerimize bir tenbîhtir.

13. meselede, Peygamberlerin (aleyhimüsselâm) meleklerden, 14. mes'elede ise, Peygamberlerin velilerden üstün olduğu anlatılmıştır. Bu bölümün son mes'elesi olan 15. mes'elede ise, Peygamberlerin (aleyhisselâm) ismet sıfatları ya'nî günah işlemekten ma'sûm oldukları konusu üzerinde durmaktadır.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Mu'cem-ül-müellifîn cild-5, sh. 159

2) Tabakât-üş-Şafiiyye cild-5, sh. 136

3) Bugyet-ül-vuât cild-2, sh. 105

4) Vefeyât-ül-a'yân cild-3, sh. 203

5) Fevât-ül-vefeyât cild-2, sh. 370

6) Miftâh-üs-se'âde cild-2, sh. 325

7) Esmâ-ül-müellifîn cild-1, sh. 606

8) Tabakât-ül-müfessirîn cild-1, sh. 327

9) Tam İlmihâl Se'âdet-i Ebediyye sh. 60

10) El-Bidâye ven-nihâye cild-11, sh. 44